

Nuridə Əliş qızı QASIMOVA
Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin doktorantı

KƏND TƏSƏRRÜFATININ İNNOVATİV İNKİŞAF PROBLEMLƏRİ

Xülasə

Məqələdə kənd təsərrüfatının və aqrar islahatların səmərəliliyi müzakirə olunur, modernləşdirilməsinin zəruriliyi əsaslandırılır. Torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsi, torpaq bazarı, sosial və ekoloji problemlərin həlli, adekvat elmi və təhsil dəstəyi, dövlət-özəl tərəfdaşlığı, kənd təsərrüfatı texnologiyalarının ötürülməsi və innovasiya prosesində iştirakçıların əlaqələndirilməsi də daxil olmaqla innovativ kənd təsərrüfatı sisteminin yaradılması vəzifələri təhlil olunur.

Açar sözlər: innovasiya sistemi, texnoloji modernləşdirmə, ictimai xidmətlər.

Giriş

Qabaqcıl ölkələr səviyyəsində kənd təsərrüfatının modernləşdirilməsi, elmi və texnoloji tələqqini təmin etmək üçün bu və digər bütün vəzifələri əhatə edən milli innovasiya sisteminin təşkili, yaradılması prinsipləri müasir dövr üçün çox əhəmiyyətlidir.

Kənd təsərrüfatı istehsalının bütün sahələrinin inkişafının müasir dövrünün xüsusiyyətləri elm, texnologiya və qabaqcıl təcrübənin inkişafına əsaslanaraq istehsalın davamlı şəkildə yenilənməsinə imkan verən innovativ proseslərə əsaslanan elmi və texnoloji inkişafı sürətləndirmənin zəruriliyidir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, innovasiya prosesləri, əsasən, müvafiq siyasətin formalaşdırılması və innovasiya fəaliyyətinin planlaşdırılmasını təşkil etməklə, təkcə dövlət tərəfindən təşviq olunmur, eyni zamanda tənzimlənir.

Kənd təsərrüfatında innovasiya prosesi

Müasir cəmiyyətin sənayedən informasiyaya keçməsinin hərəkətverici qüvvəsi innovasiya prosesidir. Bu proses sosial ehtiyacların müəyyənəndirilməsi yolu ilə praktik istifadəsi sosial-iqtisadi sistemin inkişafına töhfə verən və nəzərdə tutulan iş rejimini dəstəkləyən yeni elmi-texniki məhsulların inkişafına səbəb olur. İnnovasiya prosesi bütün inkişaf spektrini əhatə edir - yaranan dəyişikliklərin tətbiq sahəsində praktik həyata keçirilməsinə qədər-müvafiq olaraq tədqiqat, tədris, dizayn, marketinq, investisiya, istehsal fəaliyyəti və yeniliklərin ötürülməsi daxildir. Beləliklə, innovasiya prosesi milli bir innovasiya sistemini müəyyənəndirir. Qabaqcıl ölkələrin milli innovasiya sistemlərində yeni texnologiyaların inkişafı və yayılmasını şərtləndirən dövlət və özəl qurumların birləşməsi sistemi, dövlətin innovativ rəqabət qabiliyyətini müəyyənəndirən bilik, bacarıq və texnologiyaların yaranmasına, toplanmasına, ötürülməsinə öz töhfəsini verir. Bu, ölkə daxilində yeniliklərin yaradılması, yayılması və istifadəsi ilə bağlı innovativ fəaliyyət subyektləri arasında tarixən, mədəni, iqtisadi, elmi-texnoloji və məlumat yönümlü əlaqələrin məcmusunu təmsil edir. Yeni biliklərin istismarına, təşəbbüskar yanaşmaya əsaslanan iqtisadi mexanizm kimi çıxış edir.

İnnovasiya prosesində mühərrik rolunu texnologiya ötürmə oynayır. Biliklərin ötürülməsi bir idcyaadan texnologiyanın əldə edilməsi idcyasına ötürülməsi kimi başa düşülür. Bu, pilot istehsal mərhələsinə gətirmək üçün onları akademik müəssisələrdən sənaye müəssisələrinə keçirmək, sənaye müəssisələrindən isə son inkişaf üçün istehsal şirkətlərinə köçürmək ola bilər. Transfer çox vaxt layihə şəklindədir. Layihədəki hissələrin cəmindən çox olduğu mövqedə həyata keçirilir.

İnnovasiya sisteminin iştirakçıları arasında tərəfdaşlıq yaratmaq üçün ən vacib şərt dövlət-özəl tərəfdaşlığın formalaşmasıdır. Marketinq tədqiqatlarından, araşdırmalarından və inkişaf etdirilməsindən başlayaraq, elmi-innovasiya sahəsində proqram və layihələr vasitəsilə yüksək texnoloji məhsulların istehsalına və həyata keçirilməsinə qədər bütün innovasiya dövründəki dövlət və özəl biznesin təşkilatı və hüquqi əlaqələrinin və hərəkətlərinin birləşməsidir.

Dövlət sosial sabitliyin təmin edilməsinə, ekoloji problemlərin həllinə, mənbələrdən səmərəli istifadəyə, enerjiyə qənaət etməyə, dünya bazarında mal və xidmətlərin yüksək rəqabət qabiliyyətinə nail olmağa yönəlmiş yeniliklərlə maraqlanır. Dövlət səviyyəsində strateji, idarəetmə və əməliyyat məqsədləri:

- birincisi, inkişafın yeni istiqamətlərini tapmaq, qlobal mal və xidmətlər bazarında rolunu artırmağa yönəlmişdir;

- ikincisi, strategiyanın ümumi vəzifələrini həll etmək, mallar və xidmətlər üçün sənayenin və coğrafi bazarların inkişafı, ərazilərin və sənayenin qaynaqlarının strukturlaşdırılması, əməliyyat məqsədlərinin mənfəət, qiymət, marketinq vəzifələri və s. ilə əlaqədardır.

Dövlətin bizneslə qarşılıqlı əlaqədəki rolu, innovativ məhsul istehsalçıları və istehlakçıları üçün prioritetlərin mahiyyəti elmi nailiyyətlərin mənimlənməsində və yeniliyə gətirilməsində dövlətin və biznesin maraqlarını birləşdirməkdir. Dünya təcrübəsindən görüldüyü kimi, dövlət olmadan, xüsusən ilkin mərhələdə bunu etmək mümkün deyil. Bu proses dövlət və biznes arasında qarşılıqlı əlaqə, elmi və innovativ fəaliyyətlərini izləmək sahəsində ölkənin bütün daxili və xarici siyasətinin əlaqələndirilməsinin vacibliyini nəzərdə tutur.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatında ərazi miqyasında nəhəng kənd təsərrüfatı müəssisələri şəklində iri biznesin üstünlük təşkil etməsi şəraitində, onun innovasiyada iştirakı aşağı səmərəli və müasir kənd təsərrüfatı holdinqlərinə və digər inteqrasiya olunmuş istehsal formalarına çevrilməsi üçün əvəzsiz şərt olur.

İqtisadi islahat, bu yanaşmalara uyğun olaraq və sosial-iqtisadi formasiyalardakı dəyişiklik nəzərə alınmaqla ideal bir innovativ strategiyaya əsaslanmalıdır. Müvafiq model, bütövlükdə islahat strategiyası da elm tərəfindən təklif olunmalıdır.

Dövlət sifarişinin formalaşması, onun əlaqələndirilməsi, tədqiqat üçün şərait yaradılması, təcrübi bazanın inkişafı və s. ilə bağlı əsas tədqiqatlar aparılmalıdır.

Xüsusilə prioritet tətbiq olunan tədqiqatlar üçün dövlət sifarişinin formalaşması ənənəvi qaydasını dəyişdirmək dərəcə vacibdir. Bir qayda olaraq, son məhsulu yaratmağa yönəlməlidir. Bunlar ölkədə prioritet təsərrüfat sahib olmalıdır və elmi cəmiyyət tərəfindən onun yaratdığı meyarlara görə qiymətləndirilməlidir.

Əkinçilik elmlərində üstünlük təşkil edən tətbiqi tədqiqatlar artıq aşkar edilmiş hadisə və proseslərdən praktik istifadə yollarını axtarmağa yönəldilməlidir. Onların məqsədi sənayenin texnoloji və texniki problemlərini həll etməkdir. Buna görə, dövlət sifarişi bu vəziyyətdə yüksək texnoloji aqrotexnologiyalar, əkinçilik sistemləri və s. şəklində son yenilikçi məhsula yönəldilməlidir. Bunun üçün bir şərt, innovativ məhsulun istehsal yoxlanması, pilot istehsalında, tədris istehsalında və ya digər əsas təsərrüfatlarda həyata keçirilməsi olmalıdır.

Kənd təsərrüfatının inkişafının təxirəsalınmaz vəzifələri onun texnoloji modernləşdirilməsi ilə bağlıdır. Onun mahiyyəti geniş əkinçilik texnologiyalarından (torpaq münbitliyinin istifadəsi ilə) normal (torpaq qoruyucu) və intensiv qədər müterəqqi keçiddə yadır. Sonuncu gün bu gün Qərbi ölkələrinin yüksək kənd təsərrüfatı məhsuldarlığını müəyyənləşdirir, ekoloji riskləri azaltmaqla məhsulun və onun keyfiyyətinin idarə edilməsini təmin edən bir çox texnoloji əməliyyatlar aparılır.

Bununla yanaşı, yerli elm bütün çatışmazlıqlarına görə kənd təsərrüfatının adaptiv intensivləşməsi üçün zəmin yaratdı, ölkənin müxtəlif bölgələri üçün müxtəlif aqroekoloji şərtlərə uyğun olaraq fərqlənən, müxtəlif intensivliyə malik kənd təsərrüfatı texnologiyalarının paketləri ilə uyğunlaşdırılmış landşaft əkinçilik sistemləri inkişaf etdirildi. Kənd təsərrüfatının daha da intensivləşməsi daha yüksək genetik məhsuldarlıq potensialı və taxıl keyfiyyəti ilə səciyyələnən taxıl bitkilərinin intensiv sortlarından istifadə edərək normal olanlardan fərqlənən intensiv kənd təsərrüfatı texnologiyalarının inkişafı ilə əlaqələndirilir. Bu texnologiyalar əhəmiyyətli aqroekoloji məhdudiyətləri olmayan ən yaxşı təbii və meliorasiya olunan torpaqlarda inkişaf etdirilir. Strateji innovasiya vəzifələri arasında dəqiq kənd təsərrüfatı texnologiyalarına keçid, onların innovativ və texnoloji dəstəyi, avadanlıqların yaradılması və kənd təsərrüfatı mühəndisliyinin keyfiy-

yətli çevrilməsini qeyd etmək lazımdır.

Beynəlxalq və yerli təcrübənin göstərdiyi kimi, xüsusi istehsal xidmətləri elm və kənd təsərrüfatı təcrübəsi arasında vacib bir əlaqədir. Sosial-iqtisadi, torpaq, ekoloji, texnoloji, elmi və texniki də daxil olmaqla hər hansı bir dövlətin aqrar siyasəti əsasən ictimai xidmətlər və proqramlar vasitəsilə həyata keçirilir. Onların köməyi ilə dövlət aqrar iqtisadiyyatı və ətraf mühitin idarə olunmasını tənzimləmək üçün hər cür yolu əhatə edir. Əksər ölkələrdə əsas kənd təsərrüfatı xidmətləri torpaq və məsləhət xidmətləridir.

Müasir formada bir çox idarəetmə və təşkilati funksiyalar düzgün yerinə yetirilmir. Yeniliyə rəhbərlik etmək üçün sənaye şöbələrinin və onların müvafiq bölmələrinin yaradılması ilə hərtərəfli islahat aparılmalıdır. Aqrar innovasiya sisteminin əsasını tədris-elmi-innovativ komplekslər, o cümlədən sektor tədqiqat institutları, kənd təsərrüfatı universitetləri və tədris-təcrübə təsərrüfatları təşkil etməlidir. Sonuncular ali təhsil müəssisələri və tədqiqat institutlarının təcrübi istehsalat təsərrüfatlarından yenidən təşkil edilməlidir. Təcrübə işlərinin aparılması, tədqiqat nəticələrinin istehsal yoxlanılması, yeniliklərin nümayişi və təbliği, istehsalat təlimi və kadr hazırlığı ilə bağlı funksiyaları, habelə statusları və quruluşları dəqiq müəyyənləşdirilməlidir. Kənd təsərrüfatı universiteti ilə tədqiqat institutları və pilot təsərrüfatlarının birliyi olmalıdır. Genetik material, elmi məktəblər, uzunmüddətli tarla təcrübələri və s. ilboyu müxtəlif inteqrasiya olunmuş məsələlər müzakirə olunmalı və həllini burada tapmalıdır.

"Aqrar sahənin inkişaf strategiyasının əsasını elmi-texniki tərəqqinin ən yeni nailiyyətlərinin tətbiqinin stimullaşdırılması məsələləri təşkil etməlidir. XXI əsrdə elmi-texniki tərəqqi yalnız yeni əmək vasitələri və əmək predmetləri, maşın və texnologiyalarla məhdudlaşmayıb, insanın özü də daxil olmaqla məhsuldar qüvvələri, digər tərəfdən yeni istehsal münasibətlərini, ilk növbədə təsərrüfatçılığın təşkilati forma və metodlarını da əhatə edəcəkdir. Kənd təsərrüfatında elmi-texniki tərəqqinin ən yüksək səmərəsi onun ən yeni istiqamətlərindən və faktorlarından istifadə edilməsi hesabına təmin olunacaqdır" [4, s.141].

İnnovasiya prosesində kənd təsərrüfatı texnologiyalarının ötürülməsi yolları

Son illərdə iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi problemi, xüsusən ölkənin ərzaq müstəqilliyinin təmin edilməsi ilə əlaqəli problemlər diqqət mərkəzindədir. Bu baxımdan subtropik bitkiçiliyin istehsalının iqtisadi səmərəliliyinin artırılmasını intensivləşdirmək təxirəsalınmaz vəzifədir. Bu, kənd təsərrüfatından daha az sistematik əhəmiyyətli sahədir. Subtropik bitkiçiliyə marağın azalması nəticəsində təkcə qida çatışmazlığı problemi yox, həm də sosial problemlər, o cümlədən kəndlərdə artan işsizlik mövcud olur. Əkin üçün ən yaxşı sələf olan əkin sahələrinin tərkibindəki yem bitkilərinin payının azalması nəticəsində əkin rotasiyasının formalaşması üçün şərait kəskinləşir. Yaşıl kütlə və otlara tələbatın olmaması səbəbindən çoxillik otların payının azalması torpaq qoruyucu ot sahələrinin əkin dövriyyəsinə çətinləşdirir. Bu o deməkdir ki, bir çox sistemli qarşılıqlı təsir səbəbindən problemin optimal həlli genişmiqyaslı inteqrasiya innovasiya siyasətinin əsas strateji innovasiya vəzifələri arasında dəqiq kənd təsərrüfatı texnologiyalarına keçid, onların innovativ və texnoloji dəstəyi, dəqiq avadanlıqların yaradılması və kənd təsərrüfatı mühəndisliyinin keyfiyyətli çevrilməsini qeyd etmək lazımdır.

Subtropik bitkiçiliyin istehsalının daha da intensivləşməsinə sözdə dəqiq və ya yüksək kənd təsərrüfatı texnologiyaları sayəsində nail olmaq mümkündür. Onların mahiyyəti müasir məlumatlandırma vasitələri, uzaq metodlar və dəqiqlik texnologiyasından istifadə etməklə müəyyən edilmiş parametrlərə malik olan aqrosenoza və sortların istehsal prosesinin adekvat idarə edilməsidir. Gübrə və pestisid tətbiqinin dəqiqliyini artırmaqla bu texnologiyalar ekoloji riskləri xeyli azaldır.

Kənd təsərrüfatının daha da intensivləşməsi daha yüksək genetik məhsuldarlıq potensialı və taxıl keyfiyyəti ilə səciyyələnən subtropik bitkilərin intensiv sortlarından istifadə edərək normal olanlardan fərqlənən intensiv kənd təsərrüfatı texnologiyalarının inkişafı ilə əlaqələndirilir. Bu texnologiyalar əhəmiyyətli aqroekoloji məhdudiyətləri olmayan ən yaxşı təbii və meliorasiya olunan torpaqlarda inkişaf etdirilir. İntensiv kənd təsərrüfatı texnologiyalarında, tramvay yolundan istifadə edərək zərərvericilərdən tam qorunmaq üçün optimal bitki qidası təmin edilir. Yeri

gəlmişkən, gübrələrin çox aşağı səviyyədə istifadəsində müşahidə olunan artım iqtisadi cəhətdən əsassız və ekoloji cəhətdən təhlükəlidir.

"Ümumiyyətlə, qeyd etməliyik ki, əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin təminatında milli istehsalın rolu ildən-ilə tədricən artır. Bununla yanaşı, ölkədə kənd təsərrüfatının potensialından lazımi dərəcədə istifadə olunmur və bunun da bir çox səbəbləri var: meliorasiya işlərinin yarıtmazlığı, irriqasiya sisteminin işlək vəziyyətdə olmaması, aqroservis və marketing xidmətinin olduqca aşağı səviyyədə olması, vəsait çatışmazlığına görə yeni texnikanın alınmaması və kənd təsərrüfatı zərərvericiləri ilə mübarizənin lazımi səviyyədə təşkil edilməməsi, özəl kəndli fermer təsərrüfatı sahibkarlığına güzəştli bank krediti verilməsinin bu günə kimi real olaraq həll edilməməsi və s." [3, s. 144]

Kənd təsərrüfatı sektorundakı innovasiya sisteminin quruluşuna yuxarıda göstərilənlərdən aydın olur ki, kənd təsərrüfatı siyasətinə cavabdeh olan dövlət orqanı belə bir sistemə rəhbərlik etməlidir. Bütün inkişaf etmiş ölkələrdə bu funksiyaları, xüsusən də innovativ funksiyaları kənd təsərrüfatı nazirlikləri yerinə yetirir. Məsələn, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi əsasən tədqiqat və innovasiya fəaliyyətlərinin təşkili və həyata keçirilməsinə yönəlmişdir. Elm və təcrübənin ən son nailiyyətlərini cəmləşdirən və əmtəə istehsalçılara çatdıran güclü bir elmi və texnoloji tərəqqi şəbəkəsidir. Bu xidmətin xüsusi bir funksiyası innovativ problemlərin həlli üçün özəl investisiyaların cəlb olunmasıdır və dövlət sərmayə kimi istifadə olunur. Nazirlik dövlət torpaq xidmətinə və digər təşkilatlara rəhbərlik edir. Təhsil müəssisələri tərəfindən qəbul edilən dövlət aqrar siyasətini həyata keçirir. Belə diversifikasiya inhisarı istisna edir. Kənd təsərrüfatının belə mükəmməl idarəetmə (tənzimləmə) sistemi milli qürurdur.

Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsində göstərilir ki "müvafiq istehsal texnologiyalarının inkişafı ilə yanaşı, aqrar sahədə fəaliyyət göstərən təsərrüfatların idarəedilməsi sisteminin də avtomatlaşdırılması təcrübəsi, xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə genişlənməkdədir. Bu isə kənd təsərrüfatının mexanikləşdirilməsi prosesinin təsiri ilə bu sahənin əmək tutumluluğunun azalması trendinin daha da sürətlənməsini şərtləndirir. Başqa sözlə desək, yeni istehsal və idarəetmə texnologiyalarının tətbiqi sayəsində müasir dövrdə kənd təsərrüfatı "artıq işçi qüvvəsi"nin "nisbi məşğulluğu"nu təmin edən sahə olmaqdan uzaqlaşır" [2, s. 8].

Torpaq islahatlarının həyata keçirilməsi və torpaq idarəçiliyi olmadan tamamilə yeni bir torpaq istifadəsi sisteminin formalaşdırılması heç bir yaxşılığa səbəb ola bilməz. Torpaq siyasətinin aparılması, torpaq ehtiyatlarından istifadənin və ümumiyyətlə kənd təsərrüfatında təbiətin idarə olunması dövlətin və onun yerli hakimiyyət orqanlarının bir funksiyasıdır, baxmayaraq ki, bu prosesə özəl tədqiqat təşkilatları da cəlb oluna bilər.

Dünyada landşaft planlaşdırmasının müxtəlif formaları fəal inkişaf edir, dövlətin rolu güclənir və eyni zamanda əhalinin planlaşdırma prosedurlarında iştirakı problemin əhəmiyyətini artırır. Müvəffəqiyyətlə yayıla bilən müxtəlif təbii və kənd təsərrüfat şəraitində uyğunlaşma landşaft əkinçilik sistemlərinin dizaynında təcrübə qazanır, torpaq xidməti və landşaft-ekoloji əsasda müasir elmi torpaq idarəçiliyi inkişaf edir. Torpaq idarəetmə fəaliyyətləri ərzi planlaşdırılması və torpaq istifadəsinin tənzimlənməsi sisteminin bir hissəsi olmalıdır. Bu baxımdan dövlət torpaq xidməti tərəfindən həll edilməli olan bir sıra vəzifələr son dərəcə aktualdır:

- aqroekoloji monitoring və torpaq inventarizasiyası;
- aqroekoloji rayonlaşma və torpaqların aqroekoloji qiymətləndirilməsi;
- landşaft planlaşdırması, aqro-landşaft dizaynı, torpaq idarəçiliyi;
- torpaq landşaft xəritələri, torpaqların meliorativ tədqiqatları;
- adaptiv landşaft əkinçilik sistemlərinin layihələrinin və texniki-iqtisadi əsaslandırılmalarının hazırlanması;
- yüksək texnoloji aqrotexnologiyaların təşkili;
- kənd təsərrüfatına innovativ texnoloji dəstək sisteminin yaradılması;

- kənd təsərrüfatında təhsil proqramlarına tələblərin inkişafı. Bütün bu mövqələr birbaşa aqrar-sənaye kompleksində bir innovasiya sisteminin yaradılması ilə əlaqədardır, çünki texnoloji siyasətdə innovativ fəaliyyətin iqtisadi effekti bu birləşmənin göstəricisi kimi çıxış edir.

Nəticə

Azərbaycanda kənd təsərrüfatının innovativ inkişafının təmin edilməsi, elm və təhsil fəaliyyətində ciddi dəyişikliklər edilməsi, elmi-texniki tərəqqinin nailiyyətlərinin mənimsənilməsi, idarəetmə strukturunun optimallaşdırılması və innovasiya prosesində iştirakçıların əlaqələndirilməsi üçün bir sistemin yaradılması tələb olunur.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 29 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, 2012, 39 s.
2. Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir. Bakı, 2016.
3. Ataşov B.X. Ərzaq təhlükəsizliyinin aktual problemləri. Bakı, "Elm", 2005, 336 s.
4. Salahov S.V. Aqrar sahənin dövlət tənzimlənməsi problemləri. Bakı, "Nurlar", 2004, 504 s.
5. Tagiyev A.H., Səfərov Q.Ə. İnnovasiya layihələrinin menecmenti. Bakı, "Təknur", 2013, 272 s.
6. Кирюшин В.И. Совершенствование системы научного, инновационного и кадрового обеспечения АПК//Достижения науки и техники АПК, № 9, 2013.
7. Ибрагимов М.А. Структурная реформа аграрного сектора: теория, методология и практика (на примере Азербайджанской Республики). Saarbrücken, Germany LAP LAMBERT Academic Publishing, 2012, 431 c.

*Нурида Алиш кызы Касимова
докторант АУК*

Проблемы инновационного развития сельского хозяйства

Резюме

В статье обсуждаются эффективность аграрных реформ в сельском хозяйстве, обосновывается необходимость модернизирования всех процессов.

Регулирование земельных отношений, земельный рынок, решение социальных и экологических проблем, адекватная поддержка и помощь со стороны научных и образовательных структур, партнерство между государством и частными собственниками, передача сельскохозяйственных технологий, создание инновационной сельскохозяйственной системы, включая также участников инновационных процессов - все эти проблемы нашли отражение в данной статье.

Ключевые слова: инновационная система, технологическая модернизация, общественные услуги.

*Nurida Alish Gasimova
doctoral student of ACU*

Problems of innovative development of agriculture

Summary

The article discusses the effectiveness of agriculture and agrarian reform and justifies the need for modernization. The objectives of the establishment of innovative agricultural systems, including land relations regulation, land market, social and environmental problems, adequate scientific and educational support, public-private partnerships, transfer of agricultural technology and coordination of participants in the innovation process.

Key words: innovation system, technological modernization, public services.